

نگاهی به تاریخ حوزه‌های علمیه بازار تبریز

مدارس علمیه بازار تاریخی تبریز هنوز پس از گذشت قرن ها به تربیت طلاب علوم دینی مشغول هستند.

مدارس علمیه بازار تاریخی تبریز هنوز پس از گذشت قرن ها به تربیت طلاب علوم دینی مشغول هستند.

لوح و سند ثبت جهانی بازار تبریز در فهرست جهانی یونسکو در حالی تقدیم رئیس جمهور به عنوان عالی‌ترین مقام اجرایی کشور شد که این بنای عظیم تاریخی حوزه‌های علمیه کوچک و بزرگی در دل خود جای داده است.

حوزه علمیه طالبیه

عمارات غربی و شمالی مدرسه مشتمل بر حجره‌های پایینی و بالایی کوچکی هستند که طلاب دینی به صورت شبانه‌روزی در آنها اقامت دارند. عمارت شرقی شامل کتابخانه و ساختمان نوسازی شده‌ای است که در سال 1367 هـ. ق در محل چند مدرسه و حجره بزرگ فروریخته، ساخته شده است.

عمارت شمالی در نیمه دوم قرن یازدهم هجری از سوی حاج طالبخان پسر حاج اسحاق تبریزی ساخته شد و در سال 1087 هـ ق پس از پایان ساخت عمارت طالبیه، درآمد مستقلاتی به آن وقف شده است.

عمارت ضلع شرقی مدرسه یعنی کتابخانه و مدرسه جدید در سال 1327 شمسی به همت مرحوم حاج محمد باقر خوبی کلکته‌چی که یکی از بازرگانان نیکوکار تبریز بود، ساخته شد.

بالای در بزرگ ورودی مدرسه طالبیه، زیر طاق مقرنس زیبای مدخل مدرسه، دو سنگ نبشته مرمری نفیس نصب شده که فرمان بخشش مالیات و عوارض شهر از سوی فتحعلی شاه قاجار را در خود دارد، اثر ارزنده‌ای که در صحن این مدرسه به‌جا مانده، حوضچه سنگی یکپارچه‌ای به شکل جام زیبایی از سنگ سیاه تراشیده شده است.

مدرسه علمیه اکبریه

این مدرسه، عمارت دو طبقه مفصلی داشت که در سال 1266 هـ. ق در ضلع غربی و شمالی صحن بقعه صاحب‌الامر از سوی میرزا علی اکبرخان یکی از سرشناسان تبریز و مترجم و دبیر کنسولگری روس بنیان نهاده شد.

حاج فتحعلی‌خان، صاحب دیوان شیرازی نیز هنگام اقامت در تبریز آب‌انبار بزرگی در حیاط مدرسه، در برابر مقام صاحب‌الامر ساخته بود، این آب‌انبار ماه‌ها آب مورد نیاز طلاب و مردم آن حوالی را تأمین می‌کرد.

بخشی از بنای اکبریه در سال 1345 شمسی از سوی شهرداری وقت تخریب شد و به تدریج این بنای تاریخی در آستانه ویرانی کامل قرار گرفت، که سرانجام سازمان میراث فرهنگی استان آذربایجان شرقی در سال 1367 به بازسازی و مرمت آن همت گماشت و با چند سال کار و تلاش، مدرسه اکبریه به شکل مطلوبی مرمت شد.

مدرسه علمیه حاج صفرعلی

این مدرسه در #171;یمنی دوز؛ بازار، روبه‌روی سرای بزرگ (شاهزاده) واقع شده است، در ضلع شمالی حیاط، مسجد بزرگی وجود دارد و در ضلع شرقی و غربی آن، حجره‌های کوچکی برای اقامت و بیتوته طلاب علوم دینی ساخته شده است.

بانی این مدرسه تاجر نیکوکاری به نام حاج صفرعلی بود که در روزگار نایب‌السلطنه عباس‌میرزا در تبریز می‌زیست. این مدرسه بارها تعمیر شد و آخرین تعمیر اساسی آن در سال 1327 شمسی به همت حاج سید ابراهیم آقای میلانی مجتهد صورت گرفت.

مدرسه علمیه صادقیه

بنای ساختمان مدرسه علمیه صادقیه تبریز در دویست سال گذشته چندین بار آسیب دیده و سپس تعمیر شده که در نتیجه از بنای اصلی آن چیزی با عنوان اثر تاریخی باقی نمانده است و هم اکنون تنها هویت معنوی این مدرسه و محوطه آن که وقف است، باقی مانده است.

گفتنی است، بازار تبریز هم اکنون به طول یک کیلومتر بزرگ‌ترین مجموعه به هم پیوسته و مسقف دنیاست و در سال 1354 در فهرست آثار ملی و سال گذشته در فهرست جهانی یونسکو ثبت شده است.

طاق‌ها و گنبد‌های مقرنس بلند این بنای عظیم، سازه‌های آجری به هم پیوسته، آرایش مغازه‌ها، کثرت تیمچه‌ها، وجود انواع مشاغل و تعداد زیادی مدرسه و مسجد که در کنار سراهای بازرگانی قرار گرفته‌اند، این بازار را نمونه‌ای عالی از محیط تجارت و زندگی اسلامی و شرقی ساخته است.

بازار تبریز بیش از 1100 سال قدمت داشته و در سفرنامه‌های مختلف مشرق شناسان از جمله مارکوپولو بر شکوه این بازار تاکید شده است.

قابل ذکر است، مجموعه بازار تاریخی تبریز به عنوان یازدهمین اثر ثبت جهانی ایران به عنوان بزرگ‌ترین سازه سرپوشیده جهان و بخشی از شاهراه ابریشم به ثبت جهانی رسید.